

Ne3land Kwartaaljournaal

Nr. 1 herfst 2008

Het Noorden

De directe aanleiding voor Jan Dirk Dorrepaal en Steven van Schuppen om het artikel over de driedeling van Nederland > Ne3land (In: NRC/HB, 8/9 maart 2008) te schrijven was de woede in Noord-Nederland over het afblazen van de Zuiderzeelijn. Met deze woede kreeg de toch al groeiende oriëntatie van de Noorderlingen op Noord Duitsland en Skandinavië een extra impuls. Steeds duidelijker en veelvuldiger worden de pleidooien van regionale politici en bestuurders om de banden nauwer aan te halen, en dan vooral met Bremen, dat van zijn kant een steeds intensievere belangstelling voor Groningen toont. In dit verband is een snellere en directe treinverbinding is één van de meest gehoorde voorstellen. Dat het artikel in NRC/ HB in het noorden niet onopgemerkt bleef blijkt uit diverse artikelen, waaronder een artikel van Frans Jaspers, vice-voorzitter van de PvdA Statenfractie: *Groningen, (Noord)Europa en de Randstad* (in: Het Rooie Dorp, aug. 2008). Jaspers benadrukt de actualiteit en levensvatbaarheid van het zogeheten NETA-concept, de North European Trade Axis. Voor Noord-Nederland ziet Jaspers, tevens lid van de Raad van Bestuur van het Universitair Medisch Centrum Groningen, een rol weggelegd op het gebied van het opzetten van grote internationale biobank "Lifelines", inclusief economische spinoffs op het gebied van Healthy Ageing. En die doorgaande spoorverbinding met Noord-Duitsland? Die komt er dan gegarandeerd, waarbij (de noordvleugel van) de Randstad uit eigenbelang wel *moet* aanhaken: "*Nederland is dan echt passé, de toekomst is aan Noorderland, Randstad en Zuiderland (zie artikel Jan Dirk Dorrepaal e.a.(...))*" Meer over de samenwerking van Noord-Nederland met Noordoost-Europa is te vinden op de website www.nordconnect.eu.

De Randstad

Begin september 2008 verschenen in een en dezelfde week twee rapporten waarin de ruimtelijke problematiek van de Randstad centraal staat: *Randstad 2040* en het *rapport van de Deltacommissie Veerman*. Allereerst *Randstad 2040*. Centraal staat hier de opgave voor de bouw van nog eens een half miljoen woningen, waarvan maar liefst 40% binnen de bestaande steden, hoofdzakelijk in de vorm van hoogbouw. Een benadering die de nodige kritiek heeft ontmoet. "*De roep om meer hoogbouw doet denken aan Jan van Speijk: 'Dan liever de lucht in', waarna hij zijn schip opblies ten tijde van de Belgische opstand in 1831. Hier slaan de ministers van Vrom de plank mis. (...) Wie vitale steden wil creëren, laat hoogbouw slechts een bescheiden rol spelen.*", adus Friso de Zeeuw, praktijkhoogleraar gebiedsontwikkeling TU Delft (in: Het Financieele Dagblad, 20 sept. 2008). Binnenstedelijke bouwlocaties zijn bovendien extra begroetelijk, hetgeen De Zeeuw de opmerking ontlokt dat er hier geen strategie is, "*want de instrumentatie ontbreekt (nog), zoals -publieke- investeringsmiddelen (...)*". Kortom, een vlucht naar voren in een poging kool en geit -verdere groei in de Randstad en behoud van de groene ruimte- te sparen. Een vergeefse poging, want iedereen voelt toch op zijn klompen aan dat, als markt noch subsidiegelden voor hoogbouw voorhanden zijn, een dergelijk beleid in de praktijk onvermijdelijk neerkomt op het verder

volbouwen van de open groene ruimte. En dus volbouwen van die laaggelegen polders die in overstromingsrisicogebieden liggen. Dat moeten we dus niet doen, zo luidde een reactie van het Nederlands Instituut voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (NIROV), niet zozeer in de eerste plaats als reactie op Randstad 2040 als wel op het rapport van Veerman, waarin deze ruimtelijke kant van de waterproblematiek niet of nauwelijks onderkend wordt. En het buitendijks bouwen dan, biedt dat dan geen toekomstmogelijkheden, met name voor die groepen die zich niet aangetrokken voelen tot hoogbouw? In het Markermeer bijvoorbeeld, een idee dat inmiddels door de staatssecretaris van V&W omarmd wordt? Niet realistisch en verstandig, zegt -opnieuw- Friso de Zeeuw (Persbericht ANP 18 december 2008). Het is duur om de vereiste waterkwaliteitsverbetering te realiseren, er is geen geld voor. Bij de projecten die men het op het oog heeft (grootschalig en met dichtheden van 25 woningen per ha) wordt waterwonen al snel een stuk minder aantrekkelijk en dalen dus de marktkansen - zeker in deze tijden van crisis. En dan is er het probleem van de afname van waterbergingscapaciteit door buitendijks bouwen, aldus de Stichting Verantwoord Beheer IJsselmeer.

Al deze plannen voor verdere expansie in de Randstad getuigen nog teveel van maar één benadering: steeds meer van het bestaande, of het nu om woningbouw gaat, bedrijfsaccommodatie, infrastructuur of water. Minder maar anders, innovatief, gericht op een minder dichtbevolkte en waterrijker toekomst - dat zou hier de inzet moeten zijn, waarover een volgende keer meer.

Het Zuiden

gaat stilletjes zijn gang. Geen tromgeroffel en ketelmuziek als boven de grote rivieren, maar wel gestaag doorgaan. Met een souplesse die vaak beduidend effectiever blijkt dan Hollands-hoekige assertiviteit. Maar wel een regio die de Randstad inmiddels economisch meer en meer in de schaduw stelt. Met een visie op *BrabantStad* waarin in 2036 wél rekening gehouden wordt met demografische krimp. Krimp gekoppeld aan innovatieve ontwikkeling, waarbij voor *Eindhoven* een rol is weggelegd als *braincity*, strategisch gelegen in driehoek Randstad-RijnRuhgebied en Vlaamse Ruit. Een regio die over zijn grenzen heen kijkt, met nieuwe vormen van samenwerking tussen Belgisch en Nederlands Limburg tot een *Europese provincie Limburg* die begin december 2008 gelanceerd werd. Een project waar door de landelijke Nederlandse pers nogal ironisch en gekscherend over bericht werd, maar dat zegt meer over de boodschapper dan over de betekenis van de boodschap.

De ecologische S-bocht

vormt de ruggengraat van het Ne3land-concept. Dit gebied loopt van de Zeeuws-Zuid-Hollands delta via het gebied van de grote rivieren, vervolgens via Gelderse Vallei en IJsselvallei (de Veluwe omsluitend) naar IJ-, Marker- en IJsselmeer en van daaruit door naar de Waddenzee. Een gebied met grote potenties op het gebied van groene en blauwe natuur, waard om als één aaneengesloten zone te ontwikkelen en zeker niet geschikt om naar hartelust te gaan vol bouwen. Een S-bocht die op natuurlijke en vanzelfsprekende wijze de indeling van Nederland in drie landsdelen definieert.

Op diverse plekken in de S-bocht is de versterking van de ecologische al in volle gang. Bijzonder tot de verbeelding spreekt in dit verband het project Oostvaardersland dat begin december 2008 de nodige aandacht in de pers trok (Caspar Janssen in De Volkskrant van 3 dec.). Er komt een ecologische verbingszone tussen de Oostvaardersplassen en het Hortsterwold waarmee één aaneengesloten groenblauw gebied van 15.000 ha ontstaat, een van de grootste natuurgebieden van Nederland. Als het project in 2014 klaar is, kunnen herten, heckrunderen, otters, bevers, salamanders en wat dies meer zij zich via ecoducten tussen beide natuurgebieden bewegen. *“En de Veluwe is dan ook niet ver meer. Uiteindelijk kunnen de edelhertpopulaties uit Duitsland, van de Veluwe en van de Oostvaardersplassen zich vermengen in een veel groter leefgebied. Maar dat duurt nog wel even.”* aldus projectleider Rob van der Werff. Zoals te verwachten leven er bij de georganiseerde landbouw bezwaren tegen de ‘beste landbouwgrond van Nederland’. Van der Werff riposteert: *“De landbouwgrond is nu wel goed, maar over 20 jaar is dat anders. Want dit is ook het laagste punt van Flevoland. Hoe langer je het water blijft wegpompen, hoe meer de bodem inlinkt. Je pompt jezelf hier omlaag. Terwijl dit gebied juist vanwege de lage ligging heel geschikt is voor wateropvang.”*

Algemeen

Tot slot: Steven van Schuppen en Jan Dirk Dorrepaal, mede-initiatiefnemers van de Operatie Dubbelkrimp, publiceerden het artikel *“Zeven misverstanden over krimp en ruimte”* (in ChristenDemocratische Verkenningen, herfst 2008 > Zeven misverstanden (publicaties)). Hierin scherpen zij het concept Ne3land verder aan, brengen het duidelijker in verband met het Dubbelkrimp-concept en plaatsen het geheel in een breder maatschappelijk, historisch en ruimtelijk kader. Overigens is dit het eerste artikel over deze materie dat in een wetenschappelijk orgaan van een politieke partij verschijnt, en wel in een themanummer van CDV met de aardig gevonden titel *Krimpen zonder klein te worden*.